

NSKE A LUDSKÉ PRÁVA

výročná
správa / 2010
2011

Občianske združenie

Poradňa pre občianske a ľudské práva

Krivá 23
040 01 Košice
Slovenská republika

Tel.: +421 – 55 – 68 06 180

Fax: +421 – 55 – 68 06 180

Mobil: +421 – 908 – 69 55 31

+421 – 949 – 33 83 96

E-mail: poradna@poradna-prava.sk

Web: www.poradna-prava.sk

IČO: 37 86 72 70

Bankové spojenie: OTP Banka Slovensko, a.s.

číslo účtu: 55 19629/ 5200

© Poradňa pre občianske a ľudské práva, 2012

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.

Kto sme

„Našou víziou je spoločnosť, v ktorej sa menšiny necítia byť utláčané a diskriminované, v ktorej sa rešpektujú ľudské práva aj tých najslabších a najzraniteľnejších, v ktorej sa efektívne uplatňujú právne prostriedky na ochranu ľudských práv a v ktorej každé porušenie ľudských práv je dôsledne sankcionované a kompenzované.“

Sme mimovládna nezisková organizácia, založená v roku 2001, so sídlom v Košiciach. Naša činnosť sa zameriava na ochranu ľudských práv na Slovensku s dôrazom na ochranu práv menšín a ochranu pred diskrimináciou. Pozornosť dlhodobo venujeme najmä otázkam diskriminácie rómskej etnickej skupiny v rôznych oblastiach života. Venujeme sa ochrane reprodukčných práv, špecificky téme násilných a vynútených sterilizácii rómskych žien. Zaoberáme sa tiež problematikou policajného násillia a bojujeme proti rasovej segregácii v našej spoločnosti. V rámci našej práce na ochranu ľudských práv:

- uskutočňujeme prieskumné a monitorovacie aktivity;
- poskytujeme bezplatné právne poradenstvo;
- zabezpečujeme bezplatné právne zastupovania v konaniach pred súdmi a iných právnych konaniach s ohľadom na ich širší spoločenský význam;
- uskutočňujeme vzdelávacie aktivity a publikačnú činnosť;
- navrhujeme a pripomienkuje legislatívne opatrenia;
- zasadzujeme sa za systémové zmeny na politickej úrovni;
- poskytujeme informácie o dodržiavaní medzinárodných predpisov na ochranu ľudských práv, medzinárodným inštitúciám.

Čo nás charakterizuje

- naša práca je založená na pomoci jednotlivcovi – jednotlivec stojí za našou prácou a jeho kladieme vždy na prvé miesto;
- presadzujeme rovnosť všetkých ľudí v dôstojnosti a právach; presadzujeme rovnosť medzi menšinami a väčšinou;
- presadzujeme rovnosť príležitostí pre všetkých bez rozdielu;
- presadzujeme princípy inklúzie a participácie každého jednotlivca v spoločnosti;
- naša práca s prípadmi porušovania ľudských práv dôsledne rešpektuje princípy nestrannosti, dôvernosti, presnosti dokumentovania informácií, rodovej citlivosti a zachovania bezpečnosti jednotlivca;
- presadzujeme dôsledné napĺňanie medzinárodných záväzkov na ochranu ľudských práv, ktoré na seba Slovensko prevzalo;
- presadzujeme dôsledné využívanie právnych prostriedkov na ochranu ľudských práv, dôsledné prešetrenie prípadov porušovania ľudských práv a adekvátne odškodnenie obetí porušovania ľudských práv;
- naša práca je nestranná a nezávislá.

Desať rokov Poradne ...

Poradňa pre občianske a ľudské práva sa v roku 2011 prehupla to druhého desaťročia svojej činnosti. Dnes ju smelo môžeme považovať za etablovanú a dôležitú mimovládnu organizáciu na ochranu ľudských práv. Na oslavy okrúhleho výročia vzniku sme však príliš nemysleli. Napokon, máme pocit, že „život Poradne“ sa nemia počtom ubehnutých rokov, ale rámcujú ho hlavne strategické súdne konania v oblasti ochrany ľudských práv, ktoré dokážeme dotiahnuť do úspešného konca. A niektoré z nich sa zdali takmer nekonečne dlhé... V novembri 2011 však predseda len prišiel ten najlepší dôvod na oslavu. Európsky súd pre ľudské práva v jednom z našich prípadov rozhodol, že sterilizáciou rómskej ženy bez informovaného súhlasu došlo k závažnému porušeniu jej ľudských práv. Ide o vôbec prvé rozhodnutie štrasburského súdu, týkajúce sa porušovania reprodukčných práv rómskych žien v Európe, ktoré zároveň prináša aj cenné súvislosti smerom k ochrane práv osôb v oblasti zdravotnej starostlivosti ako takých. Na súdoch stále bežia aj ďalšie naše prípady nezákonne sterilizovaných rómskych žien a veríme, že aj tie sa dočkajú spravodlivosti. Napokon veríme, že sa raz predseda len zobudia aj zodpovedné štátne orgány, ktoré nebudú ďalej prehliadať svoje záväzky vyplývajúce z medzinárodných dohovorov o ľudských právach a že sa všetky poškodené ženy domôžu ospravedlnenia a zadošťučinenia systémovým, komplexným spôsobom.

Na súdoch rôzneho stupňa bežia aj viaceré naše súdne konania, v ktorých sa svojich práv domáhajú Rómovia a Rómky, ktorí čelili rasovej diskriminácii v prístupe k verejným službám či zamestnaniu. Značný rozruch vyvolalo rozhodnutie prešovského okresného súdu, ktorý v decembri 2011 odsúdil základnú školu blízko Prešova za segregáciu rómskych detí, ktoré boli vzdelávané v oddelených triedach. Aj keď rozhodnutie v tejto chvíli ešte nie je právoplatné, ide o vôbec prvé súdne rozhodnutie, týkajúce sa rasovej segregácie vo vzdelávaní na Slovensku a veríme, že svojou trochou prispíše k celkovému úsiliu o riešenie tohto závažného problému v našej spoločnosti.

Právnu pomoc naďalej poskytujeme aj obetiam násilia zo strany príslušníkov polície a usilujeme sa o to, aby zodpovedné štátne orgány tieto prípady naozaj účinne vyšetrovali. Žiaľ, v tejto oblasti bude treba urobiť ešte veľa práce.

Činnosť Poradne však zďaleka nie je len o právnych podaniach či súdnych pojednaniach a v ostatnom období to platí čoraz viac a viac. Naše vzdelávacie aktivity v oblasti presadzovania princípov inkluzívneho vzdelávania v ostatných dvoch rokoch mali svoju kvalitu a priniesli zúčastneným školám čosi nové. V inkluzívne vzdelávanie bezvýhradne veríme a budeme ho všemožne podporovať aj v budúcnosti. Jeho rozvíjanie v školskom systéme je pre našu spoločnosť priam životne dôležité... Veľa času stále trávime priamo v teréne - od bezprostredného kontaktu s obeťami porušovania ľudských práv sa odvíja akákoľvek naša ďalšia práca. K našim dobrým zvykom dlhé roky patrí aj poskytovanie informácií o situácii vo vybraných oblastiach porušovania ľudských práv na Slovensku pre medzinárodné inštitúcie. V minulom období sme v tomto smere komunikovali okrem iného s Výborom OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie a Výborom OSN pre ľudské práva.

Pravdou je, že v uplynulých dvoch rokoch na Slovensku v oblasti ochrany pred diskrimináciou žiadny prevratný zázrak neudial. Súdny rozhodujú stále pomaly a domôcť sa spravodlivosti v diskriminačných konaniach si stále vyžaduje trpezlivosť aj pevné nervy. Navyše aj my v Poradni cítime, že sa v našej spoločnosti v poslednom čase rozmáha povestná „blbá nálada“ ... Rešpektovanie ľudských práv menšín na Slovensku naozaj nie je veľmi v kurze, no náš zápal presadzovať tieto univerzálne princípy zostáva. Všetci v Poradni máme svoju jasnú predstavu o tom, v akej spoločnosti chceme žiť a nemienime sa tejto predstavy len tak vzdať. Chceli by sme poďakovať všetkým, ktorí nás akýmkoľvek spôsobom podporili alebo prispeli k našej práci a ktorí s nami ťahali za jeden povraz. Zázraky sa určite neudejú ani nasledujúce dva roky, ale veríme, že opäť urobíme aspoň pár krokov dopredu ...

Štefan Ivanco

programový koordinátor za Poradňu pre občianske a ľudské práva

Ochrana pred diskrimináciou

„Aj keď slovenský antidiskriminačný zákon z roku 2004 je dobrým právnym predpisom, v praxi sa stále využíva len málo. Súdnym rozhodnutiam v tejto oblasti často chýba potrebná kvalita a ľudia, ktorí boli diskriminovaní, jednoducho nemajú v našich súdoch potrebnú oporu. A to je treba zmeniť. Účinná právna ochrana pred diskrimináciou v konečnom dôsledku prispeje k prevencii diskriminácie v spoločnosti...“

Štefan Ivanco

Už niekoľko rokov poskytujeme právnu pomoc v prípadoch diskriminácie v rôznych oblastiach života, najmä v prístupe k službám, zamestnaniu, vzdelaniu a zdravotnej starostlivosti, s dôrazom na prejavy rasovej diskriminácie a diskrimináciu rómskej menšiny. V rokoch 2010 a 2011 sme dosiahli niekoľko úspešných rozhodnutí na prvostupňových aj odvolacích súdoch v prípadoch diskriminácie v prospech našich klientov a klientiek. **Celkovo sme v tomto období zabezpečovali právne zastupovanie vo viac ako desiatich prípadoch rasovej diskriminácie v prístupe k službám, zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu pre viac než tridsať osôb.** Mnohým ďalším osobám sme zároveň poskytli právne poradenstvo.

Okrem individuálnych konaní na súdoch sme viedli aj **dve tzv. verejné žaloby** v zmysle ustanovení antidiskriminačného zákona, ktoré podala samotná Poradňa ako organizácia, a to vo vybraných prípadoch porušovania ľudských práv, ktoré sa dotýkajú väčšieho nešpecifikovaného množstva osôb.

V prvej z nich sme namietali **rasovú segregáciu rómskych detí** na základnej škole v Šarišských Michal'anoch. Poukazovali sme na to, že základná škola vzdelávaním rómskych detí v oddelených triedach porušuje garantované práva týchto detí. Ide o prvý súdny prípad svojho druhu, prejednávaný na slovenských súdoch. V decembri 2011 Okresný súd v Prešove našej žalobe v plnej miere vyhovel. V druhej podanej verejnej žalobe sa venujeme konceptu **nepriamej diskriminácie** a namietame nezákonnosť špecifického ustanovenia zákona o príspevku pri narodení dieťaťa, ktoré má podľa nášho názoru neodôvodnený a nepriemeraný negatívny efekt na ženy rómskeho etnika.

Dosiahli sme právoplatné rozhodnutie súdu v prípade rasovej diskriminácie troch rómskych aktivistov, ktorí namietali, že im bol pre ich rómsky pôvod zabránený vstup do jednej z kaviarní v Michalovciach. Súd uznal, že poškodení Rómovia boli skutočne diskriminovaní na základe svojej etnickej príslušnosti. Ide zrejme o vôbec **prvé rozhodnutie, v ktorom slovenské súdy právoplatne rozhodli v prospech poškodených žalobcov v prípade rasovej diskriminácie podľa antidiskriminačného zákona.**

Priaznivou mimosúdnou dohodou sme ukončili dva súdne prípady diskriminácie rómskych spotrebiteľov v prístupe k službám (neobslúženie v kaviarni, cukrárni), pričom naši klienti a klientky získali od diskriminujúceho subjektu ospravedlnenie aj finančnú kompenzáciu.

Vypracovali a podali sme **individuálnu sťažnosť Výboru pre odstránenie rasovej diskriminácie (CERD)**, v ktorej namietame rozhodnutie krajského súdu, ktorý odmietol priznať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch našim klientom napriek konštatovaniu, že boli diskriminovaní na základe etnického pôvodu. Odôvodnenie súdu v tejto veci, podľa našej mienky nie je v súlade s Medzinárodným dohovorom o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie.

Za účelom získania dôkazov pre prípadné súdne konania sme vo vybraných prípadoch **uskutočňovali tzv. situačné testings** v prístupe k službám, zamestnaniu a predškolskej výchove.

Dosiahli sme ďalšie pozitívne **administratívne rozhodnutia Slovenskej obchodnej inšpekcie v Prešove**, ktorá v rámci svojej kontrolnej činnosti sankcionovala podnikateľa za diskrimináciu na základe etnickej príslušnosti v prístupe k službám.

Zorganizovali sme odborný dvojdnový **seminár pre sudcov a sudkyne**, ktorý sa venoval vybraným otázkam antidiskriminačného práva a lektorsky ho viedli domáci i zahraniční odborníci a odborníčky.

Vydali sme **nové doplnené vydanie našej príručky o tom, ako sa brániť diskriminácii prostredníctvom práva; „Povedzme nie diskriminácii“**.

Príručka je určená pre organizácie, pracujúce so znevýhodnenými skupinami obyvateľstva, ako aj pre širokú verejnosť.

Vydali sme **zborník súdnych rozhodnutí vo veciach práva na rovné zaobchádzanie**, ktorý obsahuje spracované rozhodnutia súdov a súdnych orgánov Slovenskej a Českej republiky, Spojeného kráľovstva a Súdneho dvora Európskych spoločenstiev v danej oblasti. Zborník je určený predovšetkým právnickej verejnosti. Jeho súčasťou je aj CD, na ktorom sú k dispozícii všetky rozhodnutia publikované v zborníku v nekrátenej podobe.

Verejná žaloba proti segregácii vo vzdelávaní

V júni 2010 Poradňa podala na Okresný súd v Prešove tzv. verejnú žalobu v zmysle ustanovení antidiskriminačného zákona. V žalobe sme namietali, že Základná škola v Šarišských Michalancoch má dlhodobo zriadené segregované triedy, ktoré navštevujú výhradne žiaci a žiačky rómskeho etnického pôvodu. Tieto triedy boli navyše umiestnené na samostatnom poschodí v budove školy. V školskom roku 2008/2009 boli do segregovaných tried priradené ďalšie rómske deti, ktoré dovtedy navštevovali triedy spoločne s deťmi z majority. Vzdelávaním rómskych detí v segregovaných triedach podľa nášho názoru dochádzalo k ich diskriminácii na základe ich etnického pôvodu. Žalovaná škola svoje konanie obhajovala tým, že oddelené triedy sú určené pre rómske deti zo sociálne znevýhodneného prostredia. Tieto triedy podľa nej umožňujú učiteľom a učiteľkám rozvíjať individuálny prístup k rómskym žiakom a žiačkam a majú vyrovnávací charakter s cieľom odstrániť deficit plynúci z ich sociálneho znevýhodnenia. Škola však vyrovnávací charakter týchto tried nijako nepreukázala a bolo zjavné, že rómske deti sú v oddelených triedach vzdelávané dlhodobo.

Súd sa v plnej miere stotožnil s našou argumentáciou a rozhodol, že základná škola vzdelávaním rómskych detí v oddelených segregovaných triedach porušila zásadu rovnakého zaobchádzania v zmysle antidiskriminačného zákona a dopustila sa diskriminácie rómskych detí z dôvodu ich etnickej príslušnosti. Súd v tejto súvislosti konštatoval, že využívanie špecifických foriem a metód vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia sa nemôže diať spôsobom, ktorý je v rozpore platnou vnútroštátnou a medzinárodnou legislatívou na ochranu ľudských práv. Súd odmietol tvrdenie školy, že len vzdelávanie rómskych detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v oddelených triedach, môže zabezpečiť rovnú kvalitu vzdelávania pre všetky deti. Súd konštatoval, že žalovaná škola svojím konaním rezignovala na svoju úlohu v procese vzdelávania, keď uprednostnila protiprávne segregované vzdelávanie pred rozvíjaním inkluzívneho vzdelávania. Súd nariadil žalovanej základnej škole napraviť nezákonný stav a taktiež publikovať plné znenie rozsudku v Učiteľských novinách tak, aby sa s rozhodnutím súdu oboznámili aj iné základné školy a rozhodnutie malo preventívny charakter, tak ako sme v žalobe požadovali. Škola sa voči rozhodnutiu odvolala a konanie tak pokračuje na krajskom súde.

Ochrana reprodukčných práv

“Nezákonné sterilizácie rómskych žien sú jedným z najzávažnejších prejavov viacnásobnej diskriminácie a porušenia reprodukčných práv, s ktorými sa naša spoločnosť musí vypoariadať. Vzdávame poctu všetkým rómskym ženám, ktoré sa tomuto porušeniu ich základných ľudských práv postavili a aj napriek všetkému vo svojom úsilí stále vytrvávajú. Veríme, že spoločne sa nám podarí dosiahnuť, aby sa nezákonne sterilizácie už neopakovali a adekvátne zadostučinenie pre nezákonne sterilizované rómske ženy.”

Vanda Durbáková

Téme násilných a vynútených sterilizácií sa venujeme dlhodobo od samotného založenia Poradne v roku 2001. V ostatnom období sme dokázali prelomiť odmietanie týchto prípadov na slovenských súdoch. Dosiahli sme prelomové rozhodnutie štrasburského súdu v tejto oblasti. Nevyriešené otázky, týkajúce sa nezákonných sterilizácií rómskych žien, tak postupne začali nadobúdať väčšiu relevanciu aj na vládnej úrovni.

Dosiahli sme **prvé rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, týkajúce sa nezákonnej sterilizácie, v prípade V.C. proti Slovensku**, v ktorom súd konštatoval porušenie garantovaných práv poškodenej ženy a priznal jej primerané odškodnenie.

Dosiahli sme prvé pozitívne rozhodnutia, týkajúce sa nezákonných sterilizácií, v prospech našich klientiek **na slovenských súdoch**.

Dosiahli sme rozhodnutie Ústavného súdu v SR, ktorý zrušil rozhodnutie krajského súdu, ktorý zamietol žalobu našej klientky v prípade nezákonnej sterilizácie a prikázal mu vo veci konať. Zároveň priznal našej klientke aj finančné zadostučinenie za porušenie jej práv.

Po vyčerpaní dostupných právnych prostriedkov nápravy sme podali sťažnosti na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu. V rokoch 2010-2011 sme poskytovali právne zastúpenie šiestim rómskym ženám v štyroch konaniach pred Európskym súdom pre ľudské práva.

Nadalej sme poskytovali poškodeným rómskym ženám nie len právnu, ale aj ľudskú podporu a organizovali pre ne podporné stretnutia.

Rozhodnutie Európskeho súdu v prípade nezakonnej sterilizácie

V novembri 2011 rozhodol Európsky súd pre ľudské práva so sídlom v Štrasburgu v prípade V.C. proti Slovensku, v ktorom sa násilne sterilizovaná rómska žena domáhala odškodnenia za násilnú sterilizáciu, ktorá jej bola vykonaná v nemocnici v Prešove. Súd jednohlasne konštatoval, že vykonaním sterilizácie došlo k porušeniu práva na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním a práva na ochranu súkromného a rodinného života.

Sťažovateľka, rómska žena, bola násilne sterilizovaná v nemocnici v Prešove, dňa 23. augusta 2000, pri pôrode jej druhého dieťaťa. Ako je zrejmé z jej zdravotnej dokumentácie, krátko pred tým, ako bol jej pôrod ukončený cisárskym rezom, keď bola sťažovateľka v bolestiach a mala kontrakcie každé tri minúty, jej zdravotnícky personál dal do pôrodopisu podpísať, že žiada o sterilizáciu. Sťažovateľke bolo povedané, že musí uvedenú „žiadost“ podpísať, inak pri ďalšom pôrode zomrie“ ona alebo dieťa. Sťažovateľka aj napriek tomu, že nerozumela, čo sterilizácia znamená, „žiadost“ podpísala, pretože mala veľký strach, že by pri ďalšom pôrode zomrela. Sťažovateľka sa následne, od roku 2004 domáhala na slovenských súdoch, vrátane Ústavného súdu SR, ospravedlnenia a odškodnenia, ale všetky jej žaloby boli zamietnuté. V roku 2007 sa obrátila na Európsky súd, kde sa sťažovala na porušenie jej práv garantovaných Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Rozhodnutie, ktorým Európsky súd sťažnosti vyhovel, je prvým z viacerých prípadov násilne sterilizovaných rómskych žien. Európsky súd odmietol tvrdenie, že sterilizáciu bolo nutné vykonať zo „zdravotných dôvodov“, pretože sterilizácia nie je život zachraňujúci úkon a k jej vykonaniu bol nevyhnutný informovaný súhlas sťažovateľky. Podľa názoru súdu, postup personálu Prešovskej nemocnice nebol v súlade s princípmi rešpektovania ľudskej dôstojnosti, keďže jej nebolo umožnené prijať slobodné rozhodnutie. Európsky súd, okrem konštatovania porušenia článkov 3 a 8 Dohovoru, priznal sťažovateľke odškodnenie vo výške 31,000 EUR a právo na náhradu nákladov.

Polícia a práva obetí

„Prípady policajného násilia sa žiaľ v našej spoločnosti stále objavujú. Navyše tie, namierené voči Rómom a Rómkam, mnohokrát naznačujú rasový motív konania zo strany príslušníkov polície. Zodpovedné štátne orgány tieto zlyhania príslušníkov polície spravidla nedokážu účinne vyšetrovať v zmysle záväzných medzinárodných kritérií. A to len prehlbuje nedôveru občanov a občianok k polícii...“

Stanislava Liptáková

Od roku 2010 zabezpečujeme popri právnej pomoci v prípadoch diskriminácie - aj **právnú pomoc v prípadoch policajného násilia**. Venujeme sa špecificky prípadom, ktoré naznačujú možný rasový motív konania zo strany príslušníkov polície. Výskyt týchto prípadov sme okrem iného monitorovali a aktívne dokumentovali v teréne. Aj keď len zlomok poškodených osôb sa napokon rozhodne brániť proti násiliu zo strany polície právnymi prostriedkami - **zabezpečovali sme právnú pomoc dovedna vyše dvadsiatim poškodeným osobám v šiestich prípadoch policajného násilia**. Mnohým ďalším osobám sme zároveň poskytli právne poradenstvo.

Od roku 2009 okrem iného zabezpečujeme právnu pomoc **vo verejnosťou sledovanom prípade týrania rómskych chlapcov na policajnej stanici v Košiciach.** Policajti, ktorí sa skutku dopustili, boli obžalovaní z trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa s osobitným rasovým motívom a o prípade rozhoduje Okresný súd v Košiciach.

Vzhľadom na to, že vyšetrowanie prípadov policajného násilia zo strany zodpovedných štátnych orgánov na Slovensku má v súčasnosti, z nášho pohľadu, systémové nedostatky – koncom roka 2011 sme **pracovali na analýze, ktorá popisuje kritériá vyšetrowania prípadov mučenia, krutého a neludzského zaobchádzania,** tak ako ich stanovuje judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva a záväznú medzinárodnú zmluvu o ľudských právach. Cieľom analýzy je pritiahnúť pozornosť zodpovedných predstaviteľov na vládnej a legislatívnej úrovni k existujúcim nedostatkom v tejto oblasti a podnietiť ich k prijatiu potrebných opatrení.

V úsilí o zvyšovanie povedomia o ochrane pred policajným násilím sme vydali **informačný leták o právach a povinnostiach pri kontakte s políciou.** Je určený najmä sociálne vylúčeným skupinám obyvateľstva a týmto smerom sme ho aj aktívne distribuovali.

Prípado týrania rómskych chlapcov na policajnej stanici v Košiciach

V apríli roku 2009 sa dostal prostredníctvom médií na verejnosť prípad týrania šiestich maloletých rómskych chlapcov zo sídliska Luník IX na policajnej stanici v Košiciach. Po tom, čo boli rómski chlapci pre trestnú činnosť zadržaní a predvedení na obvodné oddelenie polície, kde niekoľkí policajti ich po overení totožnosti zhodili na zem pred dvoch štekajúcich psov bez ochranných náhubkov, pričom psy pohryzli a poškriabali troch chlapcov. Následne ich policajti udierali a kopali do rôznych častí tela a pod hrozbou, že v tom budú pokračovať ich nútili, aby sa navzájom fackovali a potom sa pobožkali. Policajti sa na tom smiali a vulgárne chlapcom nadávali, pričom narážali aj na ich rómsky pôvod. Prikázali chlapcom ísť do uzavretej časti suterénu schodiska a vyzliecť sa donaha. Neskôr jeden z policajtov zavesil jedného z chlapcov na zábradlie na poschodí, z ktorého tento visel držiac sa za ruky, po ktorých ho policajt striedavo udieral rukami. Ďalší z policajtov priložil chlapcovi k hlave svoju služobnú zbraň a opýtal sa ho, či chce, aby ho zastrelil.

V uvedenom prípade bola prokurátorom na všetkých policajtov podaná obžaloba za zločin zneužívania právomoci verejného činiteľa, na štyroch z nich aj za zločin vydierania. Na okresnom súde už viac ako rok prebieha hlavné pojednávanie vo veci.

Podpora inkluzívneho vzdelávania

„Slovenské základne školy stále vnímajú rozličné sociálne a individuálne rozdiely medzi deťmi ako niečo nežiaduce, čo musí mať zákonite negatívny vplyv na celkovú kvalitu vzdelávania v triedach. Toto uvažovanie je potrebné meniť. Každé dieťa je iné a jedinečné. Školy musia vnímať rôznorodosť kolektívu detí ako dôležitý komponent v procese výchovy a vzdelávania, ktorý okrem iného učí deti rôznym sociálnym zručnostiam, tolerancii a ohľaduplnosti...“

Denisa Barry

Naša činnosť v oblasti presadzovania inkluzívneho vzdelávania sa v období 2010-2011 intenzívne rozvíjala a dnes ju vnímame ako dôležitú samostatnú oblasť našej práce, ktorej sa cielene a s plným úsilím venujeme.

Opierame sa najmä o skúsenosti z britského prostredia, kde má inkluzívne vzdelávanie svoju dlhoročnú tradíciu. Cenné sú v tomto smere pre nás kontakty a spolupráca s niekoľkými britskými školami a odborníkmi/ odborníčkami, ktoré sa snažíme čo najlepšie využiť smerom k šíreniu dobrej praxe a zvyšovaniu povedomia o inkluzívnom vzdelávaní na základných školách východného Slovenska.

V spolupráci s českou MVO Liga lidských práv sme organizovali **diskusný seminár pre riadiacich pracovníkov/-čky základných škôl, ktorý sa venoval zavádzaniu princípov inkluzívneho vzdelávania v slovenských podmienkach. Na toto podujatie sme neskôr nadviazali jednodňovým workshopom, určeným pre pedagogických zamestnancov škôl, ktorý sa venoval praktickým aspektom vzdelávania detí s využitím inkluzívneho spôsobu vzdelávania.** Workshopu sa zúčastnili aj lektor a lektorka z Veľkej Británie. Obe spomenuté vzdelávacie podujatia zaznamenali pozitívny ohlas.

Osobitne si ceníme priateľské kontakty, ktoré sa nám podarilo nadviazať s niektorými základnými školami, ktorých zaujali myšlienky inkluzívneho vzdelávania a snažia sa ich vo svojich podmienkach zavádzať do praxe. Pre riaditeľky dvoch základných škôl sme realizovali štvordňový **študijný pobyt vo Veľkej Británii**, na ktorom mali možnosť vidieť inkluzívny spôsob vzdelávania na multikultúrnych základných školách na vlastné oči. Teší nás, že obe zúčastnené školy naďalej chcú ísť cestou prehlbovania inkluzívneho vzdelávania na svojich školách.

Aktivity na medzinárodnej úrovni

V období 2010-2011 sme v partnerstve **vypracovali alternatívne správy** pre Výbor pre odstránenie rasovej diskriminácie (CERD) a Výbor pre ľudské práva (HRC), v ktorých sme poukázali na pretrvávajúce nedostatky v oblasti dodržiavania ľudských práv rómskej menšiny. Poukázali sme predovšetkým na prejavy diskriminácie rómskych detí v prístupe k vzdelaniu, otázku porušovania reprodukčných práv rómskych žien a pretrvávajúce policajné násilie, ktoré mnohokrát naznačuje rasový motív konania. Osobne sme sa zúčastnili na zasadnutí Výboru pre odstránenie rasovej diskriminácie a informovali sme členov o nedostatkoch v oblasti dodržiavania práv rómskej menšiny na Slovensku. Stretnutia s členmi Výboru sa zúčastnila aj jedna z našich klientiek - rómska žena, ktorá bola sterilizovaná bez informovaného súhlasu, a ktorá predniesla svoje stanovisko v tejto veci. Záverečné odporúčania oboch spomenutých Výborov OSN reflektujú informácie, ktoré sme poskytli v našich alternatívnych správach.

S partnerskými MVO sme podali **stanovisko k otázke internátnych škôl** pre rómske deti. Poradnému výboru pre Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín, v súvislosti s jeho tretou hodnotiacou správou, v ktorej hodnotil dodržiavanie rámcového dohovoru zo strany Slovenska, ktoré je jeho zmluvnou stranou. Poradný výbor následne vo svojej hodnotiacej správe upozornil na nebezpečenstvo zriaďovania internátnych škôl a nesúlad tohto opatrenia s Rámcovým dohovorom.

Informácie o situácii v oblasti dodržiavania ľudských práv rómskej menšiny vo vybraných oblastiach **sme poskytli aj Komisárovi pre ľudské práva Thomasovi Hammarbergovi**, v súvislosti s jeho monitorovacou návštevou Slovenska a následnou hodnotiacou správou o dodržiavaní ľudských práv u nás.

Spolupráca

V rámci našej činnosti na ochranu pred diskrimináciou sme spolupracovali s viacerými lokálnymi a regionálnymi občianskymi združeniami ako je OZ Nová Cesta, Michalovce, Romano Asaben, Prešov, s niektorými komunitnými centrami (napr. Rankovce, Petrovany) aj s viacerými rómskymi aktivistami a aktivistkami.

V oblasti potierania prejavov segregácie vo vzdelávaní sme intenzívne spolupracovali predovšetkým s Amnesty International, Londýn, ako aj jej slovenskou pobočkou.

V rámci realizácie vzdelávacích aktivít na podporu inkluzívneho vzdelávania sme spolupracovali tiež s českou ľudskoprávnou organizáciou Liga lidských práv.

Spolu s People in Need Slovenská Republika sme vypracovali alternatívne správy pre Výbor OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie a Výbor OSN pre ľudské práva o dodržiavaní príslušných medzinárodných zmlúv o ľudských právach zo strany Slovenska. Spoločne sme tiež participovali na zasadnutí Výboru pre odstránenie rasovej diskriminácie, kde sme poskytli informácie o vybraných oblastiach dodržiavania práv rasových a etnických menšín na Slovensku.

V rámci neformálnej koalície 'Za rovnosť vo vzdelávaní', spoločne s Amnesty International, Nadáciou Milana Šimečku, People in Need Slovenská republika a ďalšími partnerskými organizáciami, sme sa usilovali presadzovať opatrenia, ktoré povedú k tomu, aby segregáciu v školskom systéme nahradzovali princípy inkluzívneho vzdelávania.

Spolu s maďarskou MVO Chance for Children Foundation sme partnersky spolupracovali v oblasti vedenia strategickej litigácie prípadov segregácie rómskych detí vo vzdelávaní a ktorá nám v tejto oblasti okrem iného poskytla cenné rady.

Autorsky sme prispeli k tvorbe publikácie Nadácie otvorenej spoločnosti: Odpovede na otázky (de)segregácie rómskych žiakov vo vzdelávacom systéme na Slovensku. Publikácia vznikla v rámci neformálnej iniciatívy v spolupráci viacerých MVO. Náš príspevok sa venoval rasovej diskriminácii z hľadiska medzinárodných zmlúv o ľudských právach.

Prispeli sme do zborníka s názvom „Tí praví...“, ktorý publikovala Nadácia otvorenej spoločnosti. Zborník bol výstupom konferencie, ktorá sa venovala otázkam pravicového extrémizmu, a ktorú táto nadácia organizovala. Náš príspevok sa venoval praktickému uplatňovaniu antidiskriminačnej legislatívy na slovenských súdoch.

Lektorsky sme sa podieľali na vzdelávacích podujatiach viacerých mimovládnych organizácií, napr. mimovládnej organizácie Občan, demokracia a zodpovednosť.

Srdečne ďakujeme aj všetkým ďalším organizáciám, inštitúciám, jednotlivcom a všetkým tým, ktorých sme na tomto mieste nespomenuli a s ktorými sme v rokoch 2010-2011 spolupracovali.

Ľudia Poradne

Správna rada (2010-2011):

Barbora Bukovská – právnička
Ruben Pellar - romista a prekladateľ
Ingrid Giňová - rómska aktivistka
David Zábranský – prozaik
Michal Čermák – právnik
Ján Polák - rómsky aktivista

Revízná komisia:

Viera Čáповá
Andrea Grúberová
Lucia Kvočeková

Personálne obsadenie:

Andrea Mitrová - predsedníčka združenia
Vanda Durbáková - spolupracujúca advokátka
Stanislava Liptáková – právnička
Štefan Ivanco - koordinátor antidiskriminačného programu
Denisa Barry – terénna pracovníčka, podpora inkluzívneho vzdelávania
Katarína Šišňanská – terénna pracovníčka
Mirka Danková – terénna pracovníčka
Igor Dužda - terénny pracovník
Lenka Kresňaková - manažement kancelárie a grantová účtovníčka
Zdeněk Nový - webmaster, grafik
Martin Ľudvík – grafik, správca siete
Zuzana Gimerová – dobrovoľníčka (2010)

Donori

Srdečne chceme poďakovať všetkým tým, ktorí a ktoré nás v rokoch 2010 - 2011 podporili svojou prácou alebo finančne.

Za finančnú podporu našich aktivít v období rokov 2010 – 2011 ďakujeme hlavne:

- » Open Society Institute, Budapešť
- » Nadácia otvorenej spoločnosti, Bratislava
- » Finančný mechanizmus EHP, Nórsky finančný mechanizmus a štátny rozpočet Slovenskej republiky
- » Úrad vlády SR
- » Európska komisia v rámci Programu Európskej únie pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu PROGRESS (2007 – 2013).
- » Nadácia MamaCash, Amsterdam
- » Nadácia Fillia, Hamburg
- » Slovensko-český ženský fond
- » Oak Philantropy, Londýn
- » Amnesty International
- » Ruben Pellar
- » anonymní individuálni darcovia a darkyne

Finančná správa Poradne

Hospodárenie Poradne v roku 2010

<i>Finančné výnosy</i>	<i>v EUR</i>
Granty organizácií	84 572
Ostatné výnosy (2% z daní, kurzové zisky a iné)	587
Celkom	85 159

<i>Finančné náklady</i>	<i>v EUR</i>
Kancelárske náklady a technika	1 984
Telekomunikačné služby	1 722
Nájomné	3 148
Mzdové náklady a odmeny	34 572
Advokátske a právne služby	14 389
Ekonomické služby	8 473
Cestovné náklady	10 324
Súdne poplatky a iné poplatky	275
Vzdelávacie aktivity (semináre, stretnutia, supervízia)	5 670
Publikácie	4 722
Ostatné finančné náklady	145
Celkom	85 424

Hospodárenie Poradne v roku 2011

Finančné výnosy	v EUR
Granty organizácií	45 592
Ostatné výnosy (2% z daní, kurzové zisky a iné)	540
Celkom	46 132

Finančné náklady	v EUR
Kancelárske náklady a technika	577
Telekomunikačné služby	1 260
Nájomné	3 134
Mzdové náklady a odmeny	12 634
Advokátske a právne služby	13 671
Ekonomické služby	2 014
Cestovné náklady	6 411
Súdne poplatky a iné poplatky	268
Vzdelávacie aktivity (semináre, stretnutia, supervízia)	3 052
Publikácie	0
Ostatné finančné náklady	2 418
Celkom	45 439

Poradňa pre občianske a ľudské práva, Krivá 23, 04001 Košice
tel. 055/ 68 06 180, mob. 0908 695 531, email: poradna@poradna-prava.sk

